

MRB

Magmás Munkabizottság

Újjá alakuló ülés – 2020. február 25.

10:00-12:00

ELTE TTK Kőzettani és Geokémiai Tanszék, Mauritz-terem (00-524)

Napirendi pontok:

- 1. Magmás Munkabizottság elnökének és titkárának megválasztása**
- 2. M. Tóth Tivadar írásbeli hozzászólásának megvitatása**
- 3. Egyéb**

Jelenlévők:

Selmeczi Ildikó - Az MTA FTB Rétegtani Albizottságának elnöke

Gyalog László - Az MTA FTB Rétegtani Albizottságának titkára

Gál Péter

Józsa Sándor

Harangi Szabolcs

H. Lukács Réka

Németh Bianka

Pogácsás György

Sági Tamás

Szakmány György

Kimentését kérte: Szepesi János, M. Tóth Tivadar, Pál-Molnár Elemér, R. Varga Andrea, Sebe Krisztina, Szentpétery Ildikó, Sztanó Orsolya, Molnár Kata, Csillag Gábor, Budai Tamás

A jelenléti ív az írásbeli hozzászólásokkal a jegyzőkönyv végén található.

Előzmények

Az MTA FTB Rétegtani Albizottságának elnöke és titkára (Selmeczi Ildikó, MTA FTB Rétegtani Albizottságának elnöke; selmeczi.ildiko@mbfsz.gov.hu; Gyalog László, MTA FTB Rétegtani Albizottságának titkára; gyalog.laszlo49@gmail.com) összehívta az MTA X. Osztálya Földtani Tudományos Bizottságának és a Geokémiai, Ásványtani és Kőzettani Tudományos Bizottságának érdekelt tagjait, valamint további érintett kollégákat az MRB Magmás Munkabizottságának újjáalakuló ülésére.

A Magmás Munkabizottság alapvető feladata az, hogy a magmás képződmények rétegtani besorolása konszenzusos alapon rendeződjön úgy, hogy az mind a magmás kőzetekkel foglalkozó, mind a földtani térképezésben érintett és más földtani szakemberek számára értelmezhető és elfogadható kompromisszumot jelentsen.

Ezért mindenkit, aki ebben a kérdésben hozzá tud tenni a közös álláspont kialakításához, illetve aki a magmás képződmények oktatásában és kutatásában részt vesz, elvárták az alakuló ülésre, illetve a munkában való részvételre.

Az MRB vezetők kérése volt továbbá, hogy amennyiben valaki nem tudna ott lenni az alakuló ülésen, de szeretne részt venni a Munkabizottság munkájában, mindenképpen jelezze, és levelében tegyen javaslatot az elnök és titkár személyére.

A Meghívót a 0. Melléklet tartalmazza.

Napirendi pontok

1. Magmás Munkabizottság elnökének és titkárának megválasztása

Az ülés napjáig és az ülésen egy-egy elnök és titkár jelölés érkezett:

Az elnök szerepére H. Lukács Réka, míg a titkár szerepére Szepesi János jelölése történt meg. A jelöltek elfogadták a jelölésüket.

Selmeczi Ildikó MRB elnök ismertette, hogy többen az ülésről kimentésüket kérő kollégák közül írásban (összesen 4 fő: R. Varga Andrea, Szentpétery Ildikó, M. Tóth Tivadar, Molnár Kata), illetve szóban (összesen 3 fő: Csillag Gábor, Budai Tamás, Szepesi János) jelezték az MRB elnök felé támogatásukat a jelöltek személyét illetően.

Ezt követően a jelöltekről írásban, titkosan történt meg a szavazás. A szavazatokat Gyalog László MRB titkár számlálta, Gál Péter felügyelte.

A szavazásban résztvevők egyhangúan (H. Lukács Réka: 9 igen, 1 tartózkodás; Szepesi János: 10 igen szavazattal) megszavazták a két jelöltet a posztokra.

2. M. Tóth Tivadar írásbeli hozzászólásának megvitatása

Az írásbeli hozzászólás lényegi kivonata:

Rétegtani szempontból a metamorf és az intruzív magmás képződmények hasonlóan kezelendők, számos helyen (pl. Battonya, stb.) együtt fordulnak elő, továbbá a hazai metamorf petrológus közösség nem elég nagy egy önálló Munkabizottság létrehozásához és működtetéséhez, ezért indítványozza a Rétegtani Bizottságon belül a korábbi Magmás Munkabizottságot Magmás és Metamorf Munkabizottság néven (és feladatkörrel) tovább működtetni.

M. Tóth Tivadar felvetésével a jelenlévők egyetértettek és egyhangúan megszavazták a Magmás és Metamorf Munkabizottság létrehozását (kibővítését).

Szokmány György felvetette, hogy a metamorf feladatok ellátásának szervezéséhez egy felelőst nevezünk meg. Erre a személyre legalkalmasabbnak Király Edit, illetve Koroknai Balázs vetődött fel. Megkérdezésük után a feladatot Király Edit elvállalta, Koroknai Balázs nem. Így a Magmás és Metamorf Munkabizottság metamorf feladatfelelőse Király Edit lett.

3. Egyéb:

3.1.

H. Lukács Réka ismertette a korábbi években 2012-2013-ban történeteket a jelenlévőkkel, ami az említett időszak munkabizottsági üléseiről készült jegyzőkönyvek lényegi kivonata (Az ülések jegyzőkönyvei megtalálhatóak a következő weboldalon: https://foldtan.hu/mrb_munkabizottsagok). Az 1.melléklet tartalmazza a H. Lukács Réka által bemutatott lényegi anyagot.

3.2.

H. Lukács Réka ismertette a munkabizottság legfontosabb jövőbeli feladatát:

Babinszki Edit projektvezetőt bízták meg azzal a feladattal (Projekttel) az MBFSZ-ben, hogy készítsék el a litosztratigráfiai egységek újraértelmezését jelen ismereteinknek megfelelően. Az új egységlistát és leírásaikat online és nyomtatott formában is szeretnék kiadni. A projekt 3 éves, a 2. év végére el kell készíteni az online változatot.

Ez a feladat persze nem teljesíthető a Rétegtani Albizottság munkája nélkül. Így a Magmás és Metamorf Munkabizottság (továbbá: MMMB) feladata, hogy revideálja a hozzá tartozó litosztratigráfiai egységeket, elsősorban a projekt elvárásaihoz igazodva.

Az ehhez kapcsolódó, Babinszki Edit által összeírt feladat és tudnivaló listát a 2. melléklet tartalmazza.

Az MMMB feladata tehát a következő:

1. Kidolgozni a magmás és metamorf képződményekre a litosztratigráfiai egységek besorolási módszertanát
2. Meghatározni a magyarországi magmás és metamorf egységeket, azaz revideálni a jelenlegi formációkat. A projekthez kapcsolódóan mindezt elegendő formáció szintig elvégezni (azaz Tagozatok nem feltétlenül kellene most, csak az ami már megvan).
3. Első körben csak egységlistára van szükség az egységek véglegesített nevével.
Ennek határideje elvileg 2020. március 15. Ezt mi biztosan nem tudjuk tartani, kérni fogunk rá haladékot.
4. Második körben el kell készíteni az egységek (fél vagy egy A4-es oldal) leírását, dokumentációját. Erre egy kezdetleges példát a 3. melléklet tartalmaz.
Ennek határideje (amit viszont nem lehet csúsztatni) 2020. október 1.

3.3.

Megvitattunk egy lehetséges új litosztratigráfiai besorolási módszert a magmás és a metamorf képződményekre. Ennek a lényege az alábbiakban olvasható.

1. Intruzív testek (kivételesen azok az intrúziók, amelyek genetikailag egy ismert vulkáni rendszer részei pl. kürtő, telérek, szubvulkáni testek) és a metamorf képződmények elnevezésére és besorolására az IUGS által is javasolt KOMPLEXUM típust használjuk (lásd alább). A komplexum típusnak elvileg nincs további hierarchikus felosztása (alapvetően a Formációval egyenrangú, de nem Formáció). Javasoljuk azonban, hogy a komplexumokhoz kapcsolódó kőzettípusokat KŐZETEGYSÉG néven bontsuk tovább. Ez a javaslat megvitatandó még a metamorfos kollégákkal.

(IS Guide Chapter 5. C.8. Komplexum

“A lithostratigraphic unit composed of diverse types of any class or classes or rocks (sedimentary, igneous, metamorphic) and characterized by irregularly mixed lithology or by highly complicated structural relations.”)

2. A többi magmás, azaz alapvetően a vulkáni kőzetek esetében a hierarchiát az alábbi módon láttuk. Mivel itt sem tudjuk követni a rétegzettséggel jellemezhető és a megállapítható rétegtani helyzetű képződményekre kitalált hierarchiát (Group, Formation, Member, Bed/Flow), ezért

ezekkel egyenrangú egységeket próbálunk felállítani az egységnevek megatartásával, azonban más jelentéstartalommal a vulkáni képződmények esetében. Ezt az eltérést a tervek szerint a kiadványokban bemutatjuk és értelmezzük.

A vulkáni képződmények esetében többféle jellegű képződmény együttesek vannak, amelyek besorolását meg kell oldani:

1. Összetett vulkáni területek (pl. Mátra, Börzsöny, Visegrádi-hg, stb...)
2. Regionális kiterjedésű piroklasztit egységek
3. Monogenetikus bazalt vulkáni területek
4. Idősebb vulkáni sorozatok

Hierarchia és példák

Munkaanyag véleményezésre, javaslatokra

Az alábbi táblázatban egy javaslat található, amely részben átveszi a recens vulkáni rendszerekre kidolgozott litosztratigráfiai felosztást (Lucchi, 2013 Geol. Soc., London, Memoirs; <https://doi.org/10.1144/M37.5>; Lucchi, 2019 JVGR; <https://doi.org/10.1016/j.jvolgeores.2019.01.014>). Mivel a recens vulkáni területekre kidolgozott módszer Magyarországon nem teljesen célszerű, ezért csak részben érdemes átvenni, alkalmazni.

Üledékes képződmények hierarchia szintjei	Vulkáni Képződmények hierarchikus beosztása Részben az olasz (Lucci et al. 2019) mintájára	Javasolt név a vulkáni képződmények hierarchia szintjeire	Jelentés vulkáni képződmények esetében	Cél
Formáció Főcsoport	Super synthem	Formáció Főcsoport	Super synthem: Egy vulkáni komplexum, azaz egy lehatárolt területen keletkezett vulkáni felépítmények együttese	Rétegtani korrelálásra használható egységek regionális szinten
Formáció- csoport /Csoport	Synthem	Formációcsop ort /Csoport	Synthem: jelentősebb vulkántektonikai és/vagy regionális tektonikai esemény (kaldera beszakadás, vagy lejtőcsuszamlás, forgási-tektonikai esemény) között keletkezett genetikailag összetartozó vulkáni és intruzív településű kőzetek együttese	Rétegtani korrelálásra használható egységek regionális szinten
Formáció	Lithosome vagy Depositional sequence vagy Alloformation (Lucchi, 2013; 2019)	Formáció	Lithosome (litoszóm): vulkánmorfológiai elvek vagy kitörési összetartozás alapján egy egységnek tekinthető képződmények együttese (adott vulkáni felépítmény)	Lokálisan alkalmas korrelációra; időben és/vagy térben felismerhető, genetikailag összetartozó

			képződményei, jelentősebb robbanásos működés (kitöréssorozatok) termékei)	vulkáni képződmények elkülönítésére
Tagozat	Tagozat	Tagozat	lithosome egységeken belül a térben és litológiában is lehatárolható közetttesteket jelenthetik	
Réteg	Réteg/Folyási egység	Réteg/Folyási egység	önálló kitörési egységek (például egyedi lávafolyások, egyedi robbanásos kitörési egységek)	

PÉLDÁK (nem teljes körű)

Az itt megadott képződménynevek csak személyes és még nem átgondolt javaslatok, ezekről megegyezés és a szabályok alapján kell majd dönteni.

Üledékes Képződmények	Összetett vulkáni területek	Regionális kiterjedésű piroklasztit egységek	Monogenetikus bazalt vulkáni területek	Idősebb vulkáni sorozatok
Formáció Főcsoport	I. Visegrádi-hg. Formáció Főcsoport			
Formációcsoport /Csoport	I/1. Holdvilág-árki Formációcsoport I/2. Keserűs-hegyi Formációcsoport	Regionálisan értelmezhető képződmény együttesek: egy szűk időintervallumban keletkezett piroklasztit képződmények, amelyek nagyobb területen korrelálhatóak genetikailag és kronosztratigráfiaiilag. 1. Alsó/Gyulakeszi/Tihameri Riolit piroklasztit Formációcsoport 2. Tari Riodácit Piroklasztit Formációcsoport 3. Harsányi Riolit Piroklasztit Formációcsoport	Területileg lehatárolható vulkáni mezők. 1. Bakony – Balaton-felvidéki Bazalt Formációcsoport 2. Nógrád – Gömöri Bazalt Formációcsoport 3. Kemenesaljai Bazalt Formációcsoport	1. Pietra Verde Formációcsoport 2. (ha szükséges: Gyűrűfői Formációcsoport)
Formáció	I/1/a. Csódi-hegyi dácit Formáció	1/a. Ipolytarnóci Ignimbrít Formáció	? kell-e? 1/a. Tihanyi Bazalt	1/a. Szentistvánhegyi Metaandezit

	I/1/b.Lom-hegyi riodácit Formáció	1/b.Mangó Ignimbrit Formáció 1/c. Eger Ignimbrit Formáció 1/d Mázai Ignimbrit Formáció 2/a.Demjéni Ignimbrit Formáció 2/b.Tari Ignimbrit Formáció 2/c.Hetvehelyi Tufa Formáció 3/a. Harsányi Ignimbrit Formáció	Formáció (7.8-8 Ma közötti fázis) 1/b.Badacsonyi Bazalt Formáció (2.5-4.7 Ma közötti fázis)	Formáció 2/a. Gyűrűfői Dácit/Ignimbrit Formáció 2/b. Battonyai Riolit Formáció
Tagozat	pl. (ha szükséges) I/1/a1.Csódi-hegyi gránátos dácit Tagozat I/1/a2.Peres-hegyi dácit Tagozat	pl. (ha szükséges) freatomagmás, összesült, nem összesült, tufa egységek		pl: (ha szükséges) kálimetaszomatizált vagy metamorfizált változatok lehetnek tagozatok
Réteg				

A jegyzőkönyvet készítette az elhangzottak és a felvételek alapján:

2020. 02. 26.

H. Lukács Réka

Magmás és Metamorf Munkabizottság elnöke

Magyar Péteptani Bizottság

Magyar Munkabizottság

újraalkuló ülés

2020.02.25. ELTE Követen-Geokémia Tanszék

Mauwitz-terem

10-12 h

Jelentési ív

név	munkahely	email cím	aláírás
HARANGI ISTVÁN	ELTE KGT	szabolcs.harangi@gmail.com	
NÉMETH BIANKA	ELTE TTK	bianca.nemeth@gmail.com	Németh Bianka
SZAKMÁR GYÖRGY	ELTE KGT	gyorgy.szakmar@geology.elte.hu	
POGÁCSÁS GYÖRGY	ELTE Földtan	pogacsasgy@caesar.elte.hu	
JÓZSA SÁNDOR	ELTE KGT	sandor.jozsa@geology.elte.hu	
SÁGI TAMÁS	ELTE KGT	sagi.tamas@ttk.elte.hu	Sági Tamás
GÁL PÉTER	ELTE KGT	galpeti93@gmail.com	
SELMECZI ILDIKÓ	MBFSZ	selmeczi.ildiko@mbfsz.gov.hu	
HARANGINÉ LUKÁCS RÉKA	MTA - ELTE VULKANOLÓGIAI KCS.	reka.harangi@gmail.com	
GYALOG LÁSZLÓ	nyugdíjas (MAFI)	gyalog.laszlo49@gmail.com	Gyalog László

Meghívó

Tisztelt Professor Asszony/Úr, tisztelt Köztestületi Tag, kedves kollégák!

Az MTA X. Osztálya Földtani Tudományos Bizottságának Rétegtani Albizottsága alá tartozó Magmás Munkacsoport működése 2014 óta szünetel. Ezt a munkacsoportot szeretnénk újra életre kelteni, és ehhez szeretnénk összehívni egy alakuló ülést.

**Az MRB Magmás Munkacsoportjának alakuló ülésére
2020. február 25-én (kedden) 10:00-12:00 között
az ELTE TTK Kőzettani és Geokémiai Tanszéken,
a Mauritz-teremben (00-524) kerül sor.**

A Magmás Munkacsoport alapvető feladata az lenne, hogy a magmás képződmények rétegtani besorolása konszenzusos alapon rendeződjön úgy, hogy az mind a magmás kőzetekkel foglalkozó, mind a földtani térképezésben érintett és más földtani szakemberek számára értelmezhető és elfogadható kompromisszumot jelentsen.

Ezért kérünk mindenkit, aki úgy érzi, hogy ebben a kérdésben hozzá tud tenni a közös álláspont kialakításához, illetve aki a magmás képződmények oktatásában és kutatásában részt vesz, jöjjön el az alakuló ülésre.

A Magmás Munkacsoport legitim álláspontjainak kialakításához elengedhetetlen a szervezet vezetőjét és titkárát formálisan megválasztani, amelyre az alakuló ülésen kerülne sor.

A Rétegtani Albizottság vezetőségének eddig egy jelöltje van a Magmás Munkacsoport elnöki posztjára, akire az ülésen szavazni lehet: Haranginé Lukács Réka. A megszólított kollégáktól azonban várjuk a további jelöléseket is mind az elnöki, mind a titkári pozíciókra. A jelenlévők a helyszínen is leadhatnak új jelöléseket.

Amennyiben nem tudna ott lenni az alakuló ülésen, de szeretne részt venni a Munkacsoport munkájában, mindenképpen jelezze, és kérjük, hogy levelében tegyen javaslatot az elnök és titkár személyére.

Számítunk minden érdekelt szakember segítségére abban, hogy a Magmás Munkacsoport felálljon, és mielőbb elindíthassa tevékenységét.

Tisztelettel,

Selmeczi Ildikó

Az MTA FTB Rétegtani Albizottságának elnöke

selmeczi.ildiko@mbfsz.gov.hu

Gyalog László

Az MTA FTB Rétegtani Albizottságának titkára

gyalog.laszlo49@gmail.com

MRB

Magmás Munkabizottság

Újjá alakuló ülés - 2020. február 25.

Balatonfelvidéki Homokkő Formáció	${}^b P_{2-3}$	????	Balaton-felvidék, Bakony
<p>Polimikt konglomerátummal kezdődő, majd homokkő, aleurolit váltakozásából felépített, uralkodóan vörös, alárendelten tarka (vörös, szürke, zöld), folyóvízi fáciesű összlet, felső részében intraformációs konglomerátum rétegek gyakori betelepülésével („permi veres homokkő”, „balatonfelvidéki vörös homokkő”). Alsó szakaszát alkotó polimikt kavics, kavicsos homolló, konglomerátum összletet Badacsonyörsi Konglomerátum Tagozat (3369 – 4872, ${}^b P_2$) néven különítettük el. Vastagsága 200–800 m.</p> <p><i>Rövid leírás:</i> F1/MAJOROS GY., F3 <i>Részletes leírás:</i> R1/MAJOROS GY., R2 (FÜLÖP) (közetnév Vöröshomokkő), R16/MAJOROS GY., R18/MAJOROS GY., R19/HORVÁTH I., GYALOG L., R22/BUDAI T.</p>			
			
			
<p><i>Képaláírás 0.</i></p>			
			
<p><i>Képaláírás 1.</i></p>	<p><i>Képaláírás 2.</i></p>	<p><i>Képaláírás 3.</i></p>	

Március 15: az 1. számú segédanyagként küldött formációlista alapján olyan **formációlista** elküldése (csak nevek), amiben a leendő könyvben szerepelő egységek vannak felsorolva.

Kérlek, jelezzétek, hogy melyik az a formáció, amelynek a leírása a 2. számú segédanyagként küldött szamizdat alapján nem fog változni, azaz a szamizdatban leírt anyag mehet a könyvbe (olvasószerkesztés után).

Október 1: az újonnan megírt **formációk leírása. Fényképek** mind az új, mind a megmaradt leírásokhoz. **Táblázat.**

"Szinonímlista"/névmutató/**index**/kitaláljukmineknevezzük összeállítása.

Hasznos linkek

MRB honlap (jegyzőkönyvekkel és a rétegtani kiadványokkal): <https://foldtan.hu/hu/mrb>

Aktuális kronosztratigráfiai skála a táblázatok rajzolásához: <http://stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale>

Alapszelvény-térkép, benne a sárga füzetecskék és fényképek: https://map.mbfisz.gov.hu/fdt_alapszelvenyek/

Egyéb hasznos térképek: <https://map.mbfisz.gov.hu/>

Korábbi felvetések:

1) **Synthem – lithosome – formáció – tagozat** hierarchia olasz vulkáni területek analógiájára (Harangi Szabolcs-Lukács Réka)

Synthem: jelentősebb vulkántektonikai és/vagy regionális tektonikai esemény (kaldera beszakadás, vagy lejtőcsuszamlás, forgási-tektonikai esemény)

Chang K. H. (1975):

„**A body of rocks bounded above and below by specifically designated, significant and demonstrable discontinuities in the stratigraphic succession (angular unconformities, disconformities, etc.), preferably of regional or interregional extent.** The diagnostic criteria used to establish and recognize these stratigraphic units are its two designated bounding unconformities. Unconformity-bounded units may include any number of other kinds of stratigraphic units (lithostratigraphic, biostratigraphic, chronostratigraphic, magnetostratigraphic, and so on), from a few to many, both in vertical and/or lateral succession.”

Lithosome: vulkánmorfológiai elvek alapján különíthetünk el (adott vulkáni felépítmény képződményeit, jelentősebb robbanásos működés termékeit)

Formáció: lithosome egységeken belül a térben és litológiában is lehatárolt kőzettesteket jelenthetik

Tagozat: önálló kitörési egységek (például egyedi lávafolyások, piroklasztit képződmények)

Synthem – lithosome – formáció – tagozat hierarchia használata

I. Összetett vulkáni területek

Visegrádi vulkáni szupersynthem

1. Holdvilág-árki synthem (15,5-16,5 millió év)

dácitos lávadóm-építés és andezites robbanásos és extruzív kitörési fázis

1.a. **Lom-hegyi riodácit litoszom** törmelékes lávadóm kőzetek (Árpád-vár, Szentlélek-tető, Tornynos hegy, Lom hegy, Morgó hegy) és kapcsolódó vulkanoklasztosüledékek (Holdvilág-árok); jellegzetes gránátos riodácit kőzetek

1.b. Csódi-hegyi dácit litoszom

1.b.1. **Csódi-hegyi dácit formáció** gránátos dácit kriptodóm-lakkolit

1.b.2. **Peres-hegyi dácit formáció** gránát-mentes ortopiroxén-dácit

1.c. **Holdvilág-árki andezittufa litoszom** freatomagmás tufa-lapillitufa sorozat akkréciós lapillivel

1.d. **Holdvilág-árki andezites horzsaköves tufa litoszom** elsődleges kis-térfogatú ignimbrit (Holdvilág-árok) és áthalmozott horzsaköves vulkanoklasztit és homok üledék

1.d.1. **Holdvilág-árki ignimbrit formáció**

1.d.2. **Rám-szakadéki horzsaköves homokkő formáció stb.**

1.e. **Ördögbányai andezit litoszom** biotit-amfibol andezit lávadóm kőzetek

kb. 15.3-15.5 Ma –jelentős CCW forgás

2. Keserűs-hegyi synthem (15-15.5. Ma)

2.a. **Keserűs-hegyi andezit litoszom** piroxén-amfibol andezit lávadóm kitüremkedésekhez kapcsolódó durvatörmelékes kőzetek,elsősorban a Keserűs-hegyen és környékén

2.b. **Szent Mihály-hegyi andezit litoszom** piroxén-amfibol andezit a Szent Mihály hegyi és Ágas hegyi lávadóm alkotója,de előfordul számos vulkanoklasztos képződményben is

2.c. **Dömörkapui bazaltos andezit litoszom** két piroxén tartalmú, amfibol andezit lávadóm kőzet, előfordulása Dömörkapu környékén, Tövises-hegyen és Mátyás-hegyen

Synthem – lithosome – formáció – tagozat hierarchia használata

II. Regionális kiterjedésű piroklasztit-egységek

Bükkaljai ignimbrit szupersynthem (13-21 Ma)

1. Bükkaljai Alsó Ignimbrit Synthem (18-21 Ma)

ezen belül további lithosome besorolások

Forgási esemény

2. Bükkaljai Középső Ignimbrit Synthem (16-17.5 Ma)

ezen belül további lithosome besorolások

Forgási esemény

3. Bükkaljai Felső Ignimbrit Synthem (13-15 Ma)

3.a. Demjéni Ignimbrit Lithosome

3.b. Harsányi Ignimbrit Lithosome

III. Monogenetikus bazalt vulkáni területek

1. Bakony-Balaton-felvidéki bazalt synthem (2,5-8 Ma)

1.a. Tihanyi vulkanit lithosome (7-8 Ma)

1.a.1. Tihanyi bazalt formáció

1.a.2. Hegyestűi bazalt formáció

1.b.....

International Commission on Stratigraphy (<http://www.stratigraphy.org>)

International Stratigraphic Guide

(Chapter 5) C.1.

“The conventional hierarchy of formal lithostratigraphic terms is as follows:

Group -two or more formations

Formation -primary unit of lithostratigraphy

Member -named lithologic subdivision of a formation

Bed -named distinctive layer in a member or formation

Flow -smallest distinctive layer in a volcanic sequence”

C.2.

“Formations are the only formal lithostratigraphic units into which the stratigraphic column everywhere should be divided completely on the basis of lithology.”

C.8. Komplexum

“A lithostratigraphic unit composed of diverse types of any class or classes of rocks (sedimentary, igneous, metamorphic) and characterized by irregularly mixed lithology or by highly complicated structural relations.”

F.4.

“Some special aspects of igneous and metamorphic rocks. Stratified volcanic rocks and bodies of metamorphic rocks that can be recognized as of sedimentary and/or extrusive volcanic origin can be treated as sedimentary lithostratigraphic units. Nonlayered intrusive rocks and bodies of metamorphic rocks that are deformed and/or recrystallized so that their original layering and stratigraphic succession can no longer be ascertained require a somewhat different treatment. As lithostratigraphic units, their name should be composed of an appropriate local geographic term combined with either a unit-term or a simple field lithologic term. However, since most geologists may agree that unit-terms such as "group", "formation", or "member" imply stratification and position within a stratified sequence, it is more appropriate to use simple field lithologic terms such as "granite", "gneiss", or "schist" for these nonlayered units. Also appropriate is the use of the terms "complex", "melange", and "ophiolite".”

A fő kritérium tehát rétegzettség jelenléte és a rétegtani helyzet megállapíthatósága. Formációnak csak az nevezhető, ami ezt a kritériumot kielégíti.

Az intruzív és a közepesen és erősen metamorf képződményeket komplexumoknak kell nevezni.

MRB Magmás Munkabizottság - 2020. 02. 25.

Vitás kérdések:

A besorolás/minősítés problémája

A szubvulkáni és kürtőfáciesű képződmények vonatkozásában az IGS állásfoglalása értelmezésre szorul, mert nem említi szubvulkáni és kürtőfáciesű képződményeket.

Intruzív településű kőzetekre kiterjeszhető az intruzív típus.

Ismeretlen település: a rétegzettség nem bizonyított > intruzív jellegű legyen

A tagolás problémája:

Hierarchiában való egyszintűség meghatározása a komplexumok és a rétegzett képződmények között.

Intruzív képződmények nem formációk - nevezéktan

Komplexum szóval vagy nélküle Pl. Velencei Gránit vagy Velencei Gránit Komplexum

Felszíni és felszín alatti képződmények együttese – komplexum (ebben az esetben az intruzívra nem lehetne használni a komplexumot)

Nevezéktan:

kainozoos andezitekre

(földrajzi név) (vulkano-plutoni összlet) (= csak leírásokban jelenik meg)

[földrajzi név] vulkáni-szubvulkáni képződményegyüttes (andezites képződmények esetében)

[földrajzi név] [kőzetnév (nem kötelező)] formáció (= felépítmény = rétegtani fekével és fedővel, rétegzett felépítéssel bíró képződmény)

[földrajzi név] [kőzetnév (nem kötelező)] komplexum (= legalább részben áttörő kontaktusokkal rendelkező képződmények <szubvulkáni intrúziók, lávadómok> együttese)

[földrajzi név] [kőzetnév (kötelező)] (= intrúzió)

MRB Magmás Munkabizottság - 2020. 02. 25.

Nevezéktan:

fiatal bazaltok

[földrajzi név] vulkánok (bazaltos képződmények esetében)

[földrajzi név] [kőzetnév (nem kötelező)] formáció (= felépítmény = rétegtani fekével és fedővel, rétegzett felépítéssel bíróképződmény)

[földrajzi név] [kőzetnév (nem kötelező)] komplexum (= legalább részben áttörő kontaktusokkal rendelkező képződmények<szubvulkáni intrúziók, lávadómok> együttese)

Riolittufák

1. A riolittufák szintjei kronosztratigráfiaiértékűek, kőzetösszetételük —jórészt a riolit–dácit intervallumban —változhat.
2. Az e szintek között szórványosan előforduló tufák, tufitok stb. üledékes formációkrészének tekintendők és írandók le
3. Összesen hat riolittufa-formációt különítettünk el > ebben nem született konszenzus akkor
  - 3.1. I s t e n m e z e i R i o l i t t u f a F o r m á c i ó , eggenburgi—Zelenka Tibor
  - 3.2. G y u l a k e s z i R i o l i t t u f a F o r m á c i ó , ottnangi —Pentelényi László
  - 3.3. T a r i D á c i t t u f a F o r m á c i ó , kárpáti–alsó-bádeni —Jámbor Áron
  - 3.4. F e l n é m e t i R i o l i t t u f a F o r m á c i ó , felső-bádeni —Pelikán Pál
  - 3.5. S z e r e n c s i (korábban Galgavölgyi) R i o l i t t u f a F o r m á c i ó , szarmata —Zelenka Tibor
  - 3.6. A l s ó v a d á s z i R i o l i t t u f a F o r m á c i ó , alsó-pannon —Radócz Gyula.
  - 3.7. Nyírségi vulkanitok ???

2. Melléklet

Határidők

Március 15: az 1. számú segédanyagként küldött formációlista alapján olyan **formációlista** elküldése (csak nevek), amiben a leendő könyvben szereplő egységek vannak felsorolva.

Kérek, jelezzétek, hogy melyik az a formáció, amelynek a leírása a 2. számú segédanyagként küldött szamizdat alapján nem fog változni, azaz a szamizdatban leírt anyag mehet a könyvbe (olvasószerkesztés után).

Október 1: az újonnan megírt **formációk leírása. Fényképek** mind az új, mind a megmaradt leírásokhoz. **Táblázat.** "Szinonímlista"/névmutató/**index**/kitaláljukmineknevezzük összeállítás.

Fenyegetés még egyszer: ahol nem lesz kész az új leírás (nem volt konszenzus, idő, ember... akármilyen), oda betesszük a régi leírást.

Mivel tényleg csak egy évünk van, ezért egyrészt kérek mindenkit, hogy ha bárhol elakad, szóljon, ne október 1-én derüljön ki, hogy az ezerféle jura formációból csak 25-höz van értékelhető fénykép, másrészt senki ne vegye zaklatásnak, ha néhány hetente rá fogok kérdezni, akár telefonon, akár e-mailben, akár személyesen, hogy hogyan állunk. Előre is bocsánat!

Csatolom

1. Az MBFSZ GeoBankjában szereplő jelenleg érvényes (MRB adott munkabizottsága által elfogadott) és javasolt (MRB adott munkabizottsága által még nem elfogadott, de erősen ajánlott) formációjegyzéket. Ezt kellene alapul venni a március 15-éig elkészítendő listához. Felülbírálni természetesen lehet, sőt kell!

2. Gyalog Laci-féle szamizdatot, azaz az MRB jelenlegi tudása alapján összeállított leírásokat. Kívánságra az egészzet egyben, hogy mindenki láthassa mindet.

3. Az általam összeeszkábált, NEM VÉGLEGES, csak kedvcsináló látványtervet a leírásokhoz.

Hasznos linkek

MRB honlap (jegyzőkönyvekkel és a rétegtani kiadványokkal): <https://foldtan.hu/hu/mrb>

Aktuális kronosztratigráfiai skála a táblázatok rajzolásához: <http://stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale>

Alapszelvény-térkép, benne a sárga füzetecskék és fényképek: https://map.mbfsz.gov.hu/fdt_alapszelvenyek/

Ez mondjuk sem tegnap, sem ma nem működött... Talán a térképszerverünk beteg még mindig, de reméljük egyszer csak elindul.

Egyéb hasznos térképek (ez itt a reklám helye...): <https://map.mbfsz.gov.hu/>

Technikai paraméterek

2. Melléklet

Leírások: karakterszámot nem adok meg, körülbelül maradjunk olyan hosszúságnál, mint a korábbi változat volt. Egy-egy formáció leírása, fényképei stb. lehetőség szerint a látványterven szereplő fél oldal lenne (optimális eset), de ha kevés a hely, kivételesen lehet egyoldalas leírás is.

Javasolt szempontrendszer: név, litológiai leírás jellegzetes ősmaradvánnyal (ha van, de NEM fajlista!!!), képződési környezet, vastagság, kor, elterjedés, tagozat (ha van, maximum egy mondatban, ami nem barokk körmondat!)

Ha valamit kihagytam és fontos, bele kéne venni, kérlek, jelezzétek!

Fényképek: Az adott egységre jellemző képek (kézipéldány, feltárás, csiszolat, ősmaradvány, fűrómag stb., ami jellegzetes az adott egységre), esetleg, ha valamiért nagyon-nagyon szükséges, rétegsor.

A színes fényképek nyomtatási méretben minimum 300 dpi, a fekete-fehérek 600 dpi felbontásúak legyenek, CMYK színprofillal. A tükörméret 170x240 mm. Ne szkenneljétek nyomtatott anyagból, mert nem lesz szép, az eredeti képeket lehet szkennelni, de jó lenne mindenhol inkább digitális kép. Ha valakinek bármilyen gondja van a szkenneléssel, inkább hozza el, mi megcsináljuk.

Táblázat: 170x240 mm. Függőleges skála: lineáris, millió években. Vízszintes skála: Tájégségek, ami adott táblázatnál releváns, úgy, ahogy releváns.

A táblázat szín- és közzétani beosztására, valamint a rajzoláshoz "útmutatót" nemsokára küldünk. Bocsánat a homályos időpontért, igyekszünk.

Amit elfelejtettem

A szamizdatban szerepel olyan, hogy a részletes leírás honnan való. Kérek mindenkit, hogy ha a leírás frissül, akkor adjon meg 1-2-3 olyan irodalmat, amiben utána tud nézni az olvasó részletesebben. Nem szeretném, ha a könyvben szereplő leírás és az "ajánlott irodalom" nem lenne összhangban egymással. Jelen esetben az önhivatkozás is ér, hiszen nem véletlenül Titeket hívtunk meg, mint szakembereket.

Személyes megjegyzés

Most, a fényképek összegyűjtésénél nagyon jól ki fog jönni, hogy ha valahol van két, esetleg három nagyon hasonló formáció, ami mondjuk annyiban tér el, hogy egyik lilább, mint a másik. Ez most egy remek lehetőség, hogy ha ilyenbe belefutunk, legalább merengjünk el azon, hogy mennyi értelme van szétszedni, hogy ha ahhoz, hogy másképp nézzen ki a két kőzet, ahhoz photoshoppal meg kell lilásítani...

